

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНІЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
“ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”

Факультет “Економіка та управління”
Кафедра “Суспільні науки”

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Декан факультету
_____ Л.П. Вовк
“ ____ ” _____ 2014 р.

Рекомендовано
навчально-методичною комісією спеціальності
«Економіка та управління»,
протокол засідання від № _____
“ ____ ” _____ 2014 р.
Голова комісії
к.т.н., доц. _____ Д.В.Ніколаєнко

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни циклу природничо-наукової підготовки
“Економічна теорія”
галузь знань 0501 – Економіка та підприємство
спеціальність 6.030502 “Економічна кібернетика”

Курс – 1, семестр – 1

Рекомендовано кафедрою “Суспільні науки”,
протокол № _____ від “ ____ ” _____ 2014 р.
Зав.кафедрою
к.е.н., доц.

О.В. Чубучна

Програму склала
к.е.н., доц.
“ ____ ” _____ 2014 р.

О.В. Чубучна

Затверджено науково-методичною комісією кафедри «Інформаційні системи в економіці»,
протокол № _____ від « ____ » _____ 2014р.

Горлівка 2014 р.

Лист перезатвердження робочої програми
з дисципліни “Економічна теорія”

Вніс зміни до програми
_____ 20__ р.
“ ____ ” _____

Рекомендована кафедрою “Суспільні науки”,
протокол засідання № ____ “ ____ ” _____ 20__ р.,
Зав. кафедрою

_____ О.В.Чубучна
Затверджена навчально-методичною комісією
спеціальності “ Економіка та управління ”,
протокол засідання № ____ від “ ____ ” ____
_____ 20__ р.,
Голова комісії

Вніс зміни до програми
_____ 20__ р.
“ ____ ” _____

_____ Д.В.Ніколаєнко
Рекомендована кафедрою “Суспільні науки”,
протокол засідання № ____ “ ____ ” _____ 20__ р.,
Зав. кафедрою

_____ О.В.Чубучна
Затверджена навчально-методичною комісією
спеціальності “ Економіка та управління ”,
протокол засідання № ____ від “ ____ ” ____
_____ 20__ р.,
Голова комісії

Вніс зміни до програми
_____ 20__ р.
“ ____ ” _____

_____ Д.В.Ніколаєнко
Рекомендована кафедрою “Суспільні науки”,
протокол засідання № ____ “ ____ ” _____ 20__ р.,
Зав. кафедрою

_____ О.В.Чубучна
Затверджена навчально-методичною комісією
спеціальності “ Економіка та управління ”,
протокол засідання № ____ від “ ____ ” ____
_____ 20__ р.,
Голова комісії

_____ Д.В.Ніколаєнко

1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ РОЗДІЛ

1.1 Загальні положення

Робоча програма і плани розроблені у відповідності з наказом МОН від 19.06.02 №11/9-307 «Про завершення розробки галузевих стандартів вищої освіти». Та відповідно приказу МОН від 20.10.2004 №812 «Про особливості впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу» та наказу АДІ ДВНЗ «Дон НТУ» № 31 від 29.05.08р.

Робоча програма складена згідно з типовою програмою дисципліни “Економічна теорія” спеціальності 6.030502 “Економічна кібернетика”.

“Економічна теорія” це одна із профільюючих дисциплін, яку вивчають студенти спеціальності 6.030502 “Економічна кібернетика”.

В умовах ринкової економіки до випускника вищого навчального закладу висуваються підвищені вимоги. Сучасне виробництво вимагає від молодого спеціаліста самостійності, вміння швидко приймати рішення, не лякатися особистої відповідальності, творчо підходити до розв’язання виробничих завдань. Засвоїти данні задачі допоможить вивчення дисципліни «Економічна теорія».

Дисципліна складається з таких розділів:

1. Загальні засади економічного розвитку;
2. Загальні основи ринку;
3. Економічне зростання і соціально-економічний прогрес;
4. Формування і розвиток світового господарства.

1.2 Мета викладання дисципліни

Метою викладання дисципліни «Економічна теорія» є набуття майбутніми фахівцями глибоких економічних знань, формування у них нового економічного мислення, адекватного ринковим відносинам; формування навичок аналізу реальних економічних процесів і приймання обґрунтованих рішень з приводу економічних проблем, пов’язаних з їх майбутньою практичною діяльністю.

1.3 Задачі вивчення дисципліни і основні вимоги до рівня засвоєння змісту дисципліни

Основними задачами вивчення дисципліни є:

- а) засвоєння економічної теорії як науки;
- б) вивчення загальних основ економічної теорії: товарне виробництво й ринок, підприємництво й ринок, підприємництво у ринковій економіці;
- в) формування і розвиток світового господарства, місце в ньому України.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

- знати:

- а) сутність економічних явищ та процесів;
- б) економічний зміст відносин власності, розподілу, обміну й споживання матеріальних і духовних благ у суспільстві, суперечностей господарського розвитку, економічних потреб та інтересів;
- в) механізм дії і використання економічних законів на макро- і мікрорівнях;
- г) зміст основних понять, категорій законів ринкової економіки;

д) механізм становлення різних форм господарювання, маркетингу і менеджменту, розвитку комерційних структур, особливостей розподілу отримуваних ними доходів, системи оподаткування.

- вміти:

- а) дати наукове тлумачення особливостей формування й розвитку товарно-грошових відносин в умовах сучасної ринкової трансформації економіки України;
- б) орієнтуватися у глобальних проблемах економічного розвитку світогосподарських зв'язків, інтеграції України в систему міжнародного поділу праці;
- в) здійснювати ґрунтовний аналіз соціальної спрямованості і господарської діяльності й економічного становища населення в окремих країнах;
- г) приймати практичні рішення щодо оптимального застосування своїх професійних обов'язків.

1.4 Перелік дисциплін, необхідних для вивчення даної дисципліни

Курс “Економічна теорія” є базою для наступних дисциплін:

- курс «Мікроекономіка»;
- курс «Макроекономіка»

1.5 Місце дисципліни в професійній підготовці спеціаліста

“Економічна теорія” відноситься до циклу природно-наукові та загальноекономічні дисципліни вищого навчального закладу і є теоретично-світоглядною та методологічною базою при підготовці бакалаврів за спеціальністю 6.030502 “Економічна кібернетика”.

2. РОЗКЛАД НАВЧАЛЬНИХ ГОДИН

Розподіл навчальних годин дисципліни “Економічна теорія” за основними видами навчальних занять наведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 - Розклад навчальних годин дисципліни “Економічна теорія”

Види навчальних занять	Всього		Семестр
	годин	кредитів ECTS	2
Загальний обсяг дисципліни	180	5	180
1. Аудиторні заняття	34		34
з них:			
1.1. Лекції	17		17
1.2. Семінарські заняття	17		17
2. Самостійна робота	114		114
з них:			
2.1. Опрацювання лекційних занять.	8,5		8,5
2.2. Опрацювання семінарських занять.	8,5		8,5
2.3. Підготовка до модульного контролю	9		9
2.4. Виконання індивідуальних домашніх завдань.	44		44
2.5. Самостійне опрацювання окремих розділів навчальної програми, які не викладаються на лекціях	44		44
3. Контрольні заходи (екзамен)	32		32

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

3.1 Лекційні заняття

Тема і зміст лекцій дисципліни “Економічна теорія” наведені в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Теми і зміст лекцій

Номер теми	Назва теми та її зміст	Обсяг лекцій, ак. годин	Обсяг самостійної роботи, ак. годин
1	2	3	4
1.	<u>Економічна теорія як наука. предмет і метод економічної теорії.</u> Предмет науки „Економічна теорія” , її зміст, завдання та функції. Відмінність предмету „економічна теорія” від політекономії та економіксу. Місце економічної теорії в системі наук. Моделі організації економіки. Виникнення та етапи розвитку економічної науки. Методи економічної теорії: діалектичний, наукової абстракції, економіко-математичний та статистичний. Основні течії сучасної економічної думки.	1	0,5
2.	<u>Суспільне виробництво й система економічних законів.</u> Поняття виробництва. Матеріальне та нематеріальне виробництво, виробниче та невиробниче поле діяльності людей. Фази суспільного виробництва: виробництво, розподіл, обмін, споживання. Нематеріальне виробництво, виробниче та невиробниче поле діяльності людей. Фактори суспільного виробництва: робоча сила, засоби праці, предмети праці, наука, підприємництво, інформація. Економічні закони та категорії.	1	0,5
3.	<u>Економічні відносини власності</u> Власність у системі виробничих відносин. Економічний зміст власності, еволюція власності. Типи, види і форми власності. Основні тенденції у відносинах власності на сучасному етапі. Відносини власності в Україні. Роздержавлення і приватизація власності в Україні.	1	0,5
4	<u>Товарна форма організації виробництва. Гроші і грошовий обіг.</u> Форми суспільного виробництва: натуральне та товарне виробництво. Товар і його фактори: споживча вартість та вартість. Двоїстий характер праці, втіленої в товарі. Конкретна та абстрактна праця. Основна суперечність товарного виробництва. Розвиток товару і товарного виробництва в сучасних умовах, виникнення безпосередньо суспільного виробництва. Форми вартості: проста, розгорнута, загальна та грошова. Функції грошей: міра вартості, засіб обігу, засіб нагромадження, засіб платежу, світові гроші. Закони обігу грошей.	1	0,5

Продовження таблиці 3.1

1	2	3	4
5.	<u>Ринок і ринкова система.</u> Ринок, його поняття, характерні ознаки. Суб'єкти і об'єкти ринку. Види ринків. Ринкові категорії та функції. Поняття, елементи і функції інфраструктури ринку. Фінансова система. Податкова і кредитна системи. Банки. Поняття і склад механізму ринку. Закон грошового обігу. Інфляція, її види та сутність. Стагфляція і дефляція. Інфляція і народний добробут. Закон вартості. Закон попиту та пропозиції. Зовнішнє регулювання ринкової економіки. Розмаїтість моделей ринкової організації господарства.	1	0,5
6.	<u>Конкуренція і монополія в ринковій економіці.</u> Суть конкуренції, її позитивні і негативні наслідки. Методи конкуренції та конкурентна стратегія. Генезис монополії та типи монополізації. Види та форми монополії, Олігополії. Позитивні і негативні явища в монополії. Антимонопольні заходи.	1	0,5
7.	<u>Підприємство та підприємницька діяльність.</u> Підприємство як суб'єкт ринкової економіки. Підприємництво: суть, суб'єкти і форми. Умови ,принципи, обмеження підприємництва. Перспективи підприємництва в Україні. Стратегія підприємництва. Проблема банкрутства підприємств.	1	0,5
8.	<u>Капітал і підприємства.</u> Процес первинного нагромадження капіталу. Загальна формула капіталу. Робоча сила як товар, властивості товару, „робоча сила”. Процес виробництва додаткової вартості. Постійний і змінний капітал. Соціально-економічний зміст капіталу. Норма і маса додаткової вартості. Вартість і витрати виробництва. Норма і маса прибутку. Фактори, що впливають на його підвищення. Альтернативні теорії прибутку.	1	0,5
9.	<u>Капітал підприємства. торгівельний капітал.</u> Кругообіг капіталу та його функціональні форми. Поняття й час обороту капіталу. Основний і оборотний капітал. Механізм відтворення основного капіталу. Оборотні засоби. Час і швидкість обороту капіталу. Витрати і доходи підприємства. Сутність торгівельного капіталу і торгівельний прибуток. Форми торгівельного підприємництва.	2	1
10.	<u>Позичковий та акціонерний капітал.</u> Позичковий капітал. Позичковий відсоток, ставка та норма проценту. Кредитна система. Природа акціонерних товариств та їх види. Акції, їх функції та види. Курс акції. Фіктивний капітал. Етапи створення акціонерних товариств. Установчі збори та органи управління акціонерних товариств.	1	0,5

Продовження таблиці 3.1

1	2	3	4
11.	<u>Особливості підприємництва в аграрній сфері.</u> Аграрні відносини, їх зміст і місце в економічній системі. Проблема власності на землю. Специфіка обороту капіталу. Підприємництво в аграрному секторі. Природа земельної ренти. Оренда, її джерела. Диференціальна рента, її види та форми. Абсолютна й монопольна рента. Сутність ціни землі.	1	0,5
12.	<u>Національне виробництво. Відтворення та економічне зростання</u> Національне виробництво як об'єкт макроекономіки. Поняття системи національних рахунків. Поняття ВВП і методи його виміру, його інфлювання і дефліювання. Поняття валового внутрішнього продукту (ВВП). Проблеми реалізації суспільного продукту, види його відтворення. Темпи економічного зростання. Структура суспільного продукту.	1	0,5
13.	<u>Державне регулювання ринкової економіки.</u> Ефекти та дефекти ринкового регулювання. Необхідність державного регулювання економіки. Економічні функції держави та межі регулювання. Система державного регулювання економіки. Формування системи державного регулювання економіки України.	1	0,5
14.	<u>Національний дохід і його використання.</u> Сутність національного доходу та фактори його зростання. Поділ і перерозподіл НД. Фонд споживання. Доходи населення та заробітна плата. Суспільні фонди споживання. Соціальна інфраструктура в країнах Заходу. Види доходів та рівень життя. Сутність і форми нагромадження, його джерела і фактори. Діалектичний зв'язок між нагромадженням і споживанням. Норма нагромадження й ефективність капіталовкладень.	1	0,5
15.	<u>Світове господарство. Місце України у світовому господарстві</u> Об'єктивність формування світового господарства. Закономірності функціонування світового господарства. Форми економічних відносин. Україна і світове господарство. Напрями інтеграційних зв'язків. Механізм міжнародного співробітництва.	1	0,5
16.	<u>Економічні аспекти глобальних проблем.</u> Сутність глобальних проблем. Причини виникнення і загострення глобальних проблем. Шляхи розв'язання глобальних проблем.	1	0,5
Всього лекційних занять		17	8,5

3.2 Практичні заняття

Таблиця 3.2 – Теми і зміст семінарських занять

№ п/п	Назва теми та зміст практичних занять	Обсяг практичних занять, ак. годин	Обсяг самостійної роботи, ак. годин
1	2	3	4
1	Основи економічної теорії: предмет курсу, основні поняття та етапи становлення	1	0,5
2	Економічні відносини власності. Форми організації виробництва.	3	1,6
3	Ринок і ринкова система.	2	1
4	Підприємство та підприємницька діяльність.	2	0,9
5	Капітал.	2	1,1
6	Особливості підприємництва в аграрній сфері.	2	1,1
7	Результативність суспільного виробництва. Фінансова і банківська системи.	2	0,9
8	Світове господарство та місце України в світовому господарстві.	2	0,9
9	Економічні аспекти глобальних проблем.	1	0,5
Всього практичних занять		17	8,5

3.3 Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів складається з самостійної проробки лекційного матеріалу при підготовці до семінарських і лекційних занять, опрацювання нормативної та періодичної літератури, рішення економічних задач після кожної теми (надані у методичних вказівках).

Мета виконання самостійної роботи - поглиблення, узагальнення і закріплення теоретичних знань і практичних умінь студентів з дисципліни «Економічна теорія» шляхом вироблення вміння самостійної роботи з навчальною і фаховою літературою. Самостійну роботу студент може виконувати у бібліотеці, комп'ютерних класах, а також у домашніх умовах.

Підготовка до лекцій передбачає самостійне вивчення теоретичного навчального матеріалу з кожної теми, наданого в основній та додатковій літературі, конспекті лекцій. При цьому необхідно звернути увагу на необхідність чіткого засвоєння основних термінів та визначень, розуміння їх змістовної сутності, обов'язкового аналізу використання теоретичних положень для розв'язання наданих в навчальній літературі прикладів.

Підготовка до семінарських занять здійснюється шляхом ознайомлення з основними теоретичними положеннями до кожного семінарського заняття, нормативною документацією, методикою виконання розрахунків.

Вирішення економічних задач є найбільш поширеною формою самостійної роботи, найпростіший вид науково-дослідницького пошуку. Під час вирішення задач і виконання вправ студенти аналізують і узагальнюють факти економічної дійсності. Висновки, що зроблені студентами, мають ті переваги, що вони отримані самостійно. Це сприяє підвищенню інтелектуального рівня студентів, розширенню інформованості, залученню до наукової творчості, розвитку організаційних навичок тощо. При вивченні економічної теорії розглядається і аудиторна, і додаткова самостійна робота студентів для покращення рейтингу з дисципліни. Обсяг самостійної роботи наведено в табл.3.1, 3.2.

Самоперевірку засвоєння навчального матеріалу студент здійснює по контрольних запитаннях, що надані після кожної теми в літературі, та після кожного завдання на семінарські заняття в відповідних методичних вказівках. Якщо на деякі запитання студент не

може надати відповіді, то необхідно повторити вивчення навчального матеріалу, або визначити вірну відповідь за допомогою викладача на консультації.

Контроль виконання самостійної роботи здійснюється викладачем даної дисципліни шляхом:

а) проведення контрольних опитувань студентів на початку та наприкінці лекцій;

б) перевірки ступеню готовності студентів під час виступу на семінарських заняттях та захисту рефератів;

в) проведення поточного та підсумкового тестового контролю за результатами вивчення теоретичного і практичного навчального матеріалу.

4. ЗАСОБИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

4.1 Види контролю

Основні контрольні заходи:

- вхідний (нульовий) контроль;
- поточний контроль;
- модульно-рейтинговий контроль МРК1, МРК2;
- підсумковий (семестровий) контроль-іспит;

Вхідний (нульовий) контроль здійснюється на першому семінарському занятті у вигляді письмового опитування для перевірки економічного світогляду студентів, здобутих у попередніх навчальних закладах.

Поточний контроль здійснюється на лекційних заняттях у вигляді контрольного опитування і на семінарських заняттях шляхом перевірки засвоєння теоретичного матеріалу підготовленості студентів до конкретної теми семінарського заняття, виконання індивідуальних завдань, до захисту реферату.

Модульно-рейтинговий контроль (МРК1, МРК2) здійснюється на 8 та 17 тижнях, обов'язковий для студентів стаціонарної форми навчання.

Модульно-рейтинговий контроль здійснюється для студентів денної форми навчання у вигляді письмового опитування – на шістнадцятому тижні навчання.

Підсумковий контроль здійснюється у вигляді семестрового іспиту.

Семестровий залік передбачає контроль засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу за семестр.

Студент допускається до семестрового контролю після одержання позитивного результату з контрольного опитування та виконання усіх індивідуальних робіт.

4.2 Критерії оцінки знань студентів

Результати складання іспиту оцінюються оцінками „відмінно”, „добре”, „задовільно”, „незадовільно”, рейтинговою (двадцятибальною) системою та буквами „А”, „В”, „С”, „D”, „Е”, „FX”, „F” :

• „відмінно”	- 17,00 ... 20,00	- „А”;
• „добре”	- 15,25 ... 16,99	- „В”;
• „добре”	- 13,50 ... 15,24	- „С”;
• „задовільно”	- 11,75 ... 13,49	- „D”;
• „задовільно”	- 10,00 ... 11,74	- „Е”;
• „незадовільно”	- 5,00 ... 9,99	- „FX”;
• „незадовільно”	- 0 ... 4,99	- „F”;

Оцінку „відмінно” (17,00...20,00 - „А”) заслуговує студент, який виявив всебічні та глибокі знання програмного матеріалу, який вміє самостійно застосувати теоретичний матеріал на практиці, правильно вирішувати економічні задачі, здатний проводити економічну дискусію, що стосується прогнозування економічного стану будь-якої країни, економічної політики, який використовує одержані знання при захисті індивідуального завдання.

Оцінку „добре” (15,25...16,99 - „В” та 13,50...15,24 - „С”) заслуговує студент, який виявив повне знання програмного матеріалу, який вміє самостійно застосувати теоретичний матеріал на практиці, правильно вирішувати економічні задачі, за допомогою викла-

дача здатний проводити економічну дискусію, що стосується прогнозування економічного стану будь-якої країни, економічної політики, який використовує одержані знання при захисті індивідуального завдання.

Оцінку „задовільно” (11,75... 13,49 - „D” та 10,00... 11,74 - „E”) заслуговує студент, який виявив знання програмного матеріалу, який вміє під керівництвом викладача застосувати теоретичний матеріал на практиці, правильно вирішувати економічні задачі, здатний проводити економічну дискусію, який слабо використовує одержані знання при захисті індивідуального завдання.

Оцінку „незадовільно” (0 ... 9,99 - „FX” та „F”) виставляють студенту, який проявляє пропуски в знаннях основних положень програмного матеріалу, не здатний вирішувати економічні задачі, проводити економічну дискусію, який практично не використовує одержані знання при захисті індивідуального завдання.

4.3 Перелік питань до вхідного(нульового) контролю

1. Предмет та складові частини економічної науки.
2. Поняття „потреби”. Види потреб.
3. Поняття „економічні блага”, їх види.
4. Які ресурси необхідні для процесу виробництва.
5. Що таке „альтернативна вартість”, „крива виробничих можливостей”?
6. Які типи економічних систем існують в суспільстві.
7. Що таке власність?
8. Надайте визначення «корисності». Закон спадної корисності.
9. Визначити поняття „ринок”.
10. Які види ринків ви знаєте?
11. Економічна сутність „грошей”.
12. Що показує „економічний кругообіг”?
13. Як діє закон попиту?
14. Як діє закон пропозиції?
15. Дайте визначення цінової еластичності. Як розраховується коефіцієнт цінової еластичності?
16. Що таке підприємство та підприємництво?
17. Визначте поняття „конкуренція”, „монополія”.
18. Що таке ринкова інфраструктура?
19. Потрібна держава для розвитку ринка?
20. Що таке доходи населення та які джерела їх надходження?
21. Для чого і як вимірюються доходи держави?
22. Сутність світового господарства.
23. Що таке валюта та валютний курс?
24. Як вирішуються в світі екологічні проблеми?
25. Що являє собою всесвітня організація ВТО? Яке значення для України мало вступ до цієї організації?

4.4.1. Перелік запитань до 1 модульно-рейтингового контролю знань студентів

1. Предмет і мета вивчення дисципліни „Економічна теорія”. Назвіть основні функції дисципліни „Економічна теорія”, та охарактеризуйте їх.
2. Визначити поняття „закон” та „категорія”, назвіть їх основні групи та охарактеризуйте їх.
3. Розкрийте сутність поняття «суспільне виробництво». Назвіть та охарактеризуйте основні фази суспільного виробництва.
4. Як поділяється суспільне виробництво за способами діяльності людей. Надайте їх характеристику.

5. Визначте поняття матеріального та нематеріального виробництва, виробничої та невиробничої сфери діяльності людей.
6. Назвіть та охарактеризуйте основні фактори суспільного виробництва.
7. Що є альтернативними затратами? Розкрийте закон альтернативних затрат. Що показує крива виробничих можливостей?
8. Накресліть криву виробничих можливостей. Що можна сказати про економіку, якщо її сучасний стан характеризується показниками, що знаходяться в середині кривої виробничих можливостей, зовні кривої виробничих можливостей?
9. Визначте поняття економічної категорії „власність”. Назвіть та охарактеризуйте основні риси власності.
10. Перелічіть основні види первісної власності та надайте їх характеристику.
11. Охарактеризуйте основні типи, види, форми власності. Надайте їх характеристику.
12. Назвіть основні завдання роздержавлення в українському суспільстві.
13. Дайте визначення поняття „приватизація” та назвіть основні форми приватизації.
14. Назвіть основні форми економічного розвитку суспільства та надайте їх характеристику.
15. Визначте поняття „товар” і назвіть їх основні властивості та охарактеризуйте їх.
16. Дайте визначення поняття „праця”. Надайте характеристику конкретній та абстрактній праці.
17. Назвіть основні спільні риси характеру простого та капіталістичного товарного виробництва та їх відмінності.
18. Розкажіть про сучасні зміни товарного виробництва.
19. Надати характеристику основних форм вартості.
20. Розкрийте сутність грошей та їх основні функції.
21. Розкрийте закон кількості грошей та закон вартості. Яке їх значення для суспільного виробництва?
22. Розкрийте поняття категорії «інфляція», назвіть її основні види, охарактеризуйте їх та назвіть основні методи боротьби з нею.
23. Назвіть основні причини виникнення інфляції в Україні.
24. Розкрийте сутність господарського механізму, назвіть та охарактеризуйте його основні функції.
25. Розкрийте поняття економічної категорії «ринок» та назвіть його основні функції.
26. Опишіть структуру та інфраструктуру ринку.
27. Розкрийте поняття категорії „попит”, „пропозиція” та накресліть їх графіки.
28. Опишіть механізм ринкового саморегулювання. Покажіть графічно що станеться, якщо держава зафіксує ціну вище ринкової, нижче ринкової.
29. Що таке „монополія” назвіть основні причини її виникнення.
30. Надайте поняття монополії, назвіть та охарактеризуйте основні форми її проявлення.
31. Назвіть та охарактеризуйте основні форми монополістичних об’єднань.
32. Назвіть сучасні зміни в монополізації економіки.
33. Дайте характеристику понять „монополія”, „монопсонія”, „олігополія”, „олігопсонія”.
34. Охарактеризуйте структуру монопольної ціни.
35. Охарактеризуйте методи конкурентної боротьби в умовах монополії.
36. Основні завдання антимонопольного законодавства та антимонопольної політики.
37. Підприємство, його сутність та мета діяльності.
38. Назвіть основні критерії визначення видів підприємств. Надайте характеристику товариства з обмеженою відповідальністю.
39. Охарактеризуйте венчурне та договірне підприємство.
40. Розкрийте сутність підприємництва.
41. Назвіть та охарактеризуйте умови підприємницької діяльності.
42. Розкрийте сутність і мету управління підприємств.
43. Назвіть і охарактеризуйте системи управління підприємствами.
44. Розкрийте роль менеджменту в управлінні підприємством.
45. Розкрийте роль маркетингу в управлінні підприємством.

Перелік задач до 1 модульно-рейтингового контролю знань студентів

1. Заповніть таблицю 1 і побудуйте криву виробничих можливостей економіки.

Таблиця 1 - Вихідні дані до вправи 1

Варіанти виробництва	Нафта, млн. тон	Цукор, тис. тон	Альтернативна вартість нафти в цукрі	Альтернативна вартість цукру в нафті
А	0	40		
Б	4	36		
В	8	28		
Г	12	16		
Д	16	0		

2. Заповніть таблицю 2 і побудуйте криву виробничих можливостей економіки.

Таблиця 2 — Вихідні дані до вправи 2

Варіанти виробництва	Вугілля, млн. тон	Пшениця, млн. тон	Альтернативна вартість вугілля в пшениці	Альтернативна вартість пшениці в вугіллі
А	30	0		
Б	28	2		
В	24	4		
Г	18	6		
Д	10	8		
Е	0	10		

3. Заповніть таблицю 3 і побудуйте криву виробничих можливостей економіки.

Таблиця 3 - Вихідні дані до вправи 3

Варіанти виробництва	Мило, млн. шт.	Чай, тон	Альтернативна вартість чаю у милі	Альтернативна вартість мила в чаї
А	15	0		
Б	14	1		
В	12	2		
Г	9	3		
Д	5	4		
Е	0	5		

4. На підприємстві “п” середньорічна вартість основних виробничих фондів у 1990р. складала 7 млн. гр. од., вартість виробленої (валової) продукції - 16 млн. гр. од. У 1996р. в силу загального скорочення виробництва в країні - відповідно 3 млн. гр. од. (в цінах 1990р.). необхідно розрахувати показник фондівдачі, його зміни і зробити висновок – про що ці зміни свідчать.

5. Підприємство має у своєму розпорядженні ресурси в обсязі 200 одиниць. Для виробництва однієї одиниці товару Х потрібно 4 одиниці ресурсів, товару У - 5 одиниць ресурсів. За наведеними нижче комбінаціями випуску двох продуктів визначте ефективний, неефективний і неможливий варіанти виробництва, обґрунтувавши свій вибір відповідними розрахунками:

- 50 одиниць товару Х і 0 одиниць товару У;
- 20 одиниць товару Х і 24 одиниць товару У;
- 30 одиниць товару Х і 16 одиниць товару У;
- 20 одиниць товару Х і 30 одиниць товару У;
- 15 одиниць товару Х і 17 одиниць товару У.

6. Підприємство має у своєму розпорядженні ресурси в обсязі 300 одиниць. Для виробництва однієї одиниці товару А потрібно 3 одиниці ресурсів, товару Б - 5 одиниць ресурсів. За наведеними нижче комбінаціями випуску двох продуктів визначте ефективний, неефективний і неможливий варіанти виробництва, обґрунтувавши свій вибір відповідними розрахунками:

- а) 25 одиниць товару А і 45 одиниць товару Б;
- б) 20 одиниць товару А і 50 одиниць товару Б;
- в) 100 одиниць товару А і 1 одиницю товару Б;
- г) 50 одиниць товару А і 30 одиниць товару Б;
- д) 60 одиниць товару А і 20 одиниць товару Б.

7. Припустимо, що країна Альфа може робити 12 млн. автомобілів у рік і 8 млн. тон пшениці, а країна Бета - відповідно 2 млн. автомобілів і 2 млн. тон пшениці. Намалюйте гіпотетичні криві виробничих можливостей двох країн. Припустимо, що через 10 років виснаження ресурсів у країні Альфа привело до скорочення виробничих можливостей, що виразилося у виробництві 9 млн. авто і 7 млн. тонн пшениці. У країні Бета завдяки розвитку НТП і збільшенню нагромадження виробничі можливості зросли в 4,5 рази. Накресліть гіпотетичні криві виробничих можливостей двох країн у нових умовах і зробіть порівняльний аналіз їхніх виробничих потенціалів.

8. Побудуйте криву виробничих можливостей економіки острова, на якому 5 осіб збирають щодня або 400 кг бананів, або 200 кг ананасів. Як зрушиться крива виробничих можливостей економіки, якщо на острів буде завезена техніка, що дозволяє збирати щодня 560 кг бананів?

9. Побудуйте криву виробничих можливостей економіки острова, на якому 4 особи збирають щодня або 400 кг кокосів, або 200 кг ананасів. Як зрушиться крива, якщо за допомогою завезеної техніки можна буде збирати 800 кг кокосів або 1200 кг ананасів?

10. Мінова вартість однієї пари туфель складає 2 сорочки. Як зміниться пропорція обміну, якщо:

- а) вартість сорочок зменшиться в два рази;
- б) продуктивність праці у виробництві туфель збільшиться в 1,5 рази;
- в) вартість туфель збільшиться в 2 рази, а вартість сорочок знизиться в 3 рази?

11. Мінова вартість одного кілограма сала складає 5 пляшок мінеральної води. Як зміниться пропорція обміну, якщо:

- а) вартість сала підвищиться на 20%;
- б) продуктивність праці у виробництві мінеральної води збільшиться на 40%;
- в) у липні місяці попит на мінеральну воду зросте в 1,5 рази?

12. Мінова вартість одного кілограма картоплі складає 2 кілограма яблук. Як зміниться пропорція обміну, якщо:

- а) у неврожайний рік картоплі зберуть у два рази менше, ніж звичайно;
- б) у врожайний рік яблук зберуть у три рази більше, ніж збирають звичайно;
- в) пропозиція картоплі на місцевому ринку збільшиться в 1,5 рази, а пропозиція яблук скоротиться в 2 рази?

13. Мінова вартість одного кілограма кави складає 10 кілограмів олії. Як зміниться пропорція обміну, якщо у зв'язку з неврожаєм кави зберуть у два рази менше, а виробництво олії залишиться на колишньому рівні?

14. Мінова вартість одного кілограма чаю складає 2 кілограма сиру. Як зміниться пропорція обміну, якщо на місцевих ринках пропозиція чаю скоротиться в 1,5 рази, а попит на сир у серпні місяці зменшиться на 30%?

15. Мінова вартість однієї хлібини складає 1,5 кілограма картоплі. Як зміниться пропорція обміну, якщо уряд у зв'язку з неврожаєм зерна підвищить ціни на хліб у 1,5 рази, а врожайність картоплі зросте в 1,5 рази?

16. Ціна товару - 400 грамів золота. Як зміниться ціна товару, якщо:

- а) вартість товару зменшиться вдвічі;
- б) вартість грошей зменшиться вдвічі;
- в) попит на товар виросте в 4 рази.

Якою буде ціна товару в кожному випадку?

17. Ціна товару - 200 грамів золота. Як зміниться ціна товару, якщо:

- а) продуктивність праці в золотодобувній промисловості виросте вдвічі;
- б) продуктивність праці у виробництві даного товару підвищиться в чотири рази;
- в) пропозиція товару виросте в 2 рази.

Якою буде ціна товару в кожному випадку?

18. Ціна товару - 100 грамів золота. Якою буде ціна, якщо:

- а) золото подешевшає в 3 рази;
- б) вартість товару підвищиться в 1,5 рази;
- в) попит на товар виросте в півтора рази, а його пропозиція скоротиться в два рази?

Якою буде ціна товару в кожному випадку?

19. У 1946 році 1 фунт стерлінгів Великобританії обмінювався на 4 долари США. Долар США представляв у обігу 0,888 грама золота. Визначить масштаб цін Великобританії. Як змінився валютний курс фунта до долара після девальвації фунта стерлінгів на 30%?

20. Покупець купив квартиру за 10 000 доларів США при курсі гривні до долара 5,32 грн. за один долар. Через деякий час квартиру було продано за 9000 євро при існуючому валютному курсі гривні до євро 6,65 грн. Визначте, чи вигідною була дана угода, якщо купівля-продаж квартири використовувалася покупцем у комерційних цілях?

21. Агентство нерухомості «Риелтер» вирішує, яку ціну в євро необхідно установити на продаж раніше купленої ним квартири за 35 000 доларів США при курсі 5,56 грн. за долар, якщо курс гривні до євро складає 6,45 грн., накладні витрати агентства - 1200 грн., а планований прибуток повинен скласти не менше ніж 10% від ціни угоди?

22. Сума цін проданих товарів - 1000 од.; сума цін товарів, проданих у кредит - 200 од.; сума платежів, за якими наступив термін сплати - 300 од.; сума платежів, що взаємно погашаються, - 140 од.; середнє число оборотів грошової одиниці. - 3. Визначте кількість грошей, необхідних для обігу.

23. Сума цін проданих товарів 40 млрд. золотих доларів; продано в кредит товарів на суму 400 млн. доларів золотом; сума платежів - 600 млн. золотих доларів; сума платежів, що взаємно погашаються, - 280 млн. доларів золотом; середнє число оборотів одного долара -

10. Скільки залишиться в обігу золотих доларів, якщо уряд випустить у обіг 3 млрд. паперових доларів?

24. Протягом року сума продажів склала 100 млрд. гривень, з них угоди в кредит - 20 млрд. гривень, сума платежів, за якими наступив термін сплати, - 15 млрд. гривень, сума платежів, що взаємно погашаються, -35 млрд. гривень. Визначте кількість грошей, необхідних для обігу, якщо кожна гривня обслуговує протягом року 10 товарних угод. Як зміниться кількість грошей, необхідних для обігу, якщо число оборотів грошей збільшиться в два рази?

25. Трудовий мігрант заробив у Росії 1500 доларів. Валютний курс рубля до долара на момент одержання зарплати складав 27,45 рублів за 1 долар. В Україні склалися наступні обмінні курси: 5,62 гривні за 1 долар і 0,189 гривні за 1 рубль. Як краще конвертувати долари в гривні?

26. На початку 1998 року український турист зібрався виїхати до Швейцарії на відпочинок. Курс гривні до швейцарського франка на момент його виїзду з країни складав 133,56 грн. за 100 швейцарських франків, курс гривні до долара - 187,7 грн. за 100 доларів. У туриста були особисті заощадження на суму 11 262 грн., які він зібрався взяти із собою в поїздку. У Швейцарії курс франка до долара складає 1,3 франка за долар, курс гривні до франка - 123,7. Як вигідніше діяти туристові?

- а) поміняти свої гривні на франки в Україні;
- б) поміняти гривні на франки у Швейцарії;
- в) поміняти гривні на долари в Україні, а долари на франки у Швейцарії?

Обґрунтуйте свою відповідь розрахунками.

27. На підприємстві "п" середньорічна вартість основних виробничих фондів у 1990р. складала 7 млн. гр. од., вартість виробленої (валової) продукції - 16 млн. гр. од. У 1996р. в силу загального скорочення виробництва в країні - відповідно 3 млн. гр. од. (в цінах 1990р.). необхідно розрахувати показник фондівддачі, його зміни і зробити висновок – про що ці зміни свідчать.

28. Тривалість робочого дня – 8 годин. За цей час робітник виробляє 2 вироби. Вартість одного виробу – 8 грн. За умови, що 1 год. робочого часу = 1 год. СНРЧ, показати як змі-

ниться вартість одного виробу й вартість усієї продукції, якщо інтенсивність праці зростає в 2 рази.

29. Впродовж 8-годинного робочого дня робітник виробив 4 вироби. Вартість кожного з них – 2 грн. За умови, що 1 год. робочого часу = 1 год. СНРЧ, показати як зміниться вартість одного виробу й вартість усієї продукції, якщо продуктивність праці зростає в 2 рази.

30. В таблиці наведені показники торгівлі бутербродами в студентській їдальні.

Ціна одного бутерброду, грн.	Кількість продаж, тис. шт.	Торгівельний виторг від продажі, тис. грн.	Коефіцієнт еластичності
2,1	10		
1,8	20		
1,5	30		
1,2	40		
0,9	50		
0,6	60		
0,4	70		

4.4.2. Перелік запитань до 2 модульно-рейтингового контролю знань студентів

1. Розкрийте соціально-економічний зміст поняття “капітал”.
2. Розкрийте сутність і структуру виробничих фондів. Опишіть кругообіг промислового капіталу.
3. Опишіть оборот виробничих фондів.
4. Розкрийте сутність поняття амортизація виробничих фондів.
5. Розкрийте сутність витрат виробництва які шляхи їх зниження ви знаєте?
6. Розкрийте сутність, структуру і функції цін.
7. Розкрийте сутність поняття прибуток. Які підприємства вважають прибутковими?
8. Що являє собою поєднання працівників із засобами виробництва?
9. Розкрийте сутність поняття товару робоча сила.
10. Що є вартістю і ціною товару робоча сила?
11. Розкрийте сутність заробітної плати. Що є вартістю робочого місяця?
12. Які форми і системи оплати праці найманої робочої сили Ви знаєте?
13. Розкрийте сутність поняття реальної заробітної плати. Як змінюється реальна заробітна плата, які Ви знаєте фактори, що на неї впливають?
14. Опишіть структуру доходів сім’ї та механізм їх використання.
15. Розкрийте зміст сільського господарства які особливості його розвитку?
16. Розкажіть про еволюцію власності на землю в світі та в Україні.
17. Розкрийте сутність аграрних реформ в сільському господарстві сучасної України.
18. Що являє собою аграрно-промисловий комплекс (АПК)? Опишіть його структуру, цілі й завдання.
19. Розкрийте сутність поняття «земельна рента» в чому її відмінність від оренди землі.
20. Розкрийте сутність поняття «диференціальна рента». Опишіть диференціальну ренту I, II.
21. Розкрийте сутність поняття «монопольна земельна рента» та «абсолютна земельна рента». Розкрийте сутність ціни землі.
22. Розкрийте сутність національної економіки, яка її мета і функції.
23. Розкрийте сутність макроекономічних пропорцій.
24. Розкрийте роль держави в регулюванні національної економіки.
25. Що являє собою результативність суспільного виробництва?
26. Які джерела національного доходу і як відбувається його розподіл та перерозподіл?
27. Розкажіть про фонди споживання і нагромадження в сукупному суспільному продукті, опишіть їх структуру.
28. Розкрийте сутність та опишіть структуру фінансової системи держави.
29. Розкрийте суть бюджетної системи держави, опишіть її структуру.
30. Опишіть сутність і структуру державних доходів та витрат.
31. Розкрийте суть банківської системи та опишіть її структуру.

32. Назвіть основні причини економічної кризи в Україні, що виникли в наслідок дії реформаторів за роки незалежності.
33. Розкрийте сутність національної та світової валютних систем.
34. Яка валюта вважається конвертованою? Які основні умови її впровадження?
35. Доведіть об'єктивність формування світового господарства та опишіть етапи розвитку світового господарства.
36. Охарактеризуйте структуру сучасного світового господарства.
37. Охарактеризуйте основні форми міжнародних економічних відносин.
38. Які види інтеграційних формувань економічних відносин існують в світі?
39. Назвіть основні проблеми інтеграції економіки України в світове господарство.
40. Опишіть основні напрями інтеграційних зв'язків України зі світовою економікою.
41. Розкрийте механізм міжнародного співробітництва України.
42. Розкрийте сутність глобальних проблем.
43. Охарактеризуйте класифікацію глобальних проблем.
44. Охарактеризуйте причини виникнення та загострення глобальних проблем.
45. Які шляхи розв'язання глобальних проблем відомі в світі?

Перелік задач до 2 модульно-рейтингового контролю знань студентів.

1. Найманий робітник створив своєю працею нову вартість у 1200 гривень.; норма додаткової вартості складає 300%. Якою є величина заробітної плати робітника? Яку суму додаткової вартості привласнює капіталіст?
2. Робочий день складає 8 годин; необхідний робочий час - 4 години. Припустимо, що внаслідок збільшення продуктивності праці необхідний робочий час скоротився до 2 годин. На скільки відсотків зріс ступінь експлуатації і який метод збільшення додаткової вартості тут має місце?
3. У промисловості Японії в 1960 році норма додаткової вартості складала 300%, робочий тиждень - 50,2 години, у 1996 році ці показники склали відповідно 600% і 40 годин. Який час протягом тижня робітник працював на капіталіста? На скільки відсотків скоротився необхідний робочий час?
4. Авансований капітал дорівнює 750 млн. дол. На придбання засобів виробництва витрачено 350 млн. дол.; наймані 8 робітників. Норма додаткової вартості складає 300%. Скільки нової вартості створює один робітник?
5. Авансований капітал дорівнює 224 млн. гривень, постійний капітал - 124 млн. гривень, додаткова вартість - 200 млн. гривень. Визначте норму додаткової вартості і вартість товару.
6. Найманий робітник створив своєю працею нову вартість - 900 гривень. Норма додаткової вартості складає 200%. Якою є величина заробітної плати робітника?
7. Припустимо, що робочий день складає 10 годин, необхідний час - 5 годин. Припустимо, що необхідний час скоротився до 4 годин. На скільки відсотків збільшився ступінь експлуатації робітників? Який метод підвищення ступеня експлуатації застосував капіталіст?
8. Нехай постійний капітал складає 200 одиниць, знов створена вартість - 150 одиниць, перемінний капітал - 50 одиниць. Підрахуйте:
- вартість товару;
- додаткову вартість;
- норму додаткової вартості.
9. Припустимо, що за одну годину створюється вартість у 2 долари. Денна вартість робочої сили в результаті зростання продуктивності праці зменшилася з 10 до 8 доларів. Визначте необхідний робочий час до і після : підвищення продуктивності праці. На скільки відсотків зріс ступінь експлуатації?
10. Припустимо, що за одну годину створюється вартість у 4 долари. Денна вартість робочої сили в результаті зростання продуктивності праці зменшилася з 8 до 6 доларів. Визначте необхідний робочий час до і після підвищення продуктивності праці. На скільки відсотків зріс ступінь експлуатації?

11. Норма додаткової вартості - 200%; тривалість робочого дня - 9 годин. За 1 годину робітник створює вартість у 10 доларів. Визначте величину заробітної плати робітника і додаткову вартість.
12. Авансований капітал складає 200 грошових одиниць, його органічна будова - 4/1, норма додаткової вартості - 200%. Визначте норму прибутку і додаткову вартість.
13. Авансований капітал фірми дорівнює 800 тис. дол., постійний капітал - 600 тис. дол.; споживана в одному циклі частина постійного капіталу складає 150 тис. дол.; норма додаткової вартості - 300%. Підрахуйте капіталістичні витрати виробництва, вартість товару, норму прибутку.
14. Авансований капітал фірми дорівнює 500 тис. грош. од., постійний капітал - 400 тис. грошових одиниць, споживана в одному циклі частина постійного капіталу складає 100 тис. грошових одиниць. Норма додаткової вартості - 250%. Підрахуйте капіталістичні витрати виробництва, вартість товару, норму прибутку.
15. Норма додаткової вартості на підприємстві складає 200%. Авансований капітал становить 200грн. органічна будова капіталу - 9/1. Визначте норму прибутку.
16. Весь капітал банку дорівнює 2 млрд. дол., у тому числі власний - 200 млн. дол. Банківський відсоток дорівнює 5%, а позичковий - 12%; витрати на ведення банківської діяльності - 40 млн. дол. на рік. Підрахуйте масу і норму прибутку банку, якщо сума кредитів складає 1,6 млрд. дол.
17. Є три ділянки землі, однакові за площею, але різні за родючістю. При однакових витратах капіталу в 100 грошових одиниць ці ділянки дають зерна в центнерах: 1-а - 5ц, 2-а - 7 ц, 3-я - 10 ц. Середній прибуток на капітал дорівнює 20 одиниць. Визначте диференціальну земельну ренту I по родючості.
18. Капітал, вкладений у кожную з трьох ділянок, складає 400 грошових одиниць, середня норма прибутку - 20%. На першій ділянці зібраний врожай вагою 6 тонн, на другій - 10 тонн, на третій - 12 тонн. Визначте диференціальну земельну ренту I по родючості.
19. У три ділянки площею 10 000 гектар кожний вкладено по 100 тис. дол. Урожайність з 1 гектара на 1-й ділянці - 1 тонна, на 2-й ділянці - 2 тонни, на 3-й ділянці - 4 тонни зерна. Середня норма прибутку - 20%. Визначте диференціальну земельну ренту I по родючості.
20. У дві рівновеликих ділянки вкладений капітал по 6000 дол., отримано 600 і 400 центнерів продукції. Середня норма прибутку - 15%. Як зміниться диференціальна рента, якщо в обробку буде втягнута третя ділянка, що приносить за інших рівних умов 300 центнерів продукції?
21. Існують три ділянки землі, різні за родючістю, однакові за розміром - 200 гектар. У кожную вкладено по 10 000 гривень. Середня норма прибутку - 20%. Необхідно розрахувати диференціальну ренту з третьої ділянки, якщо відомо, що врожай на першій ділянці з 1 гектара склав 5 центнерів, на другій - 7,5 центнерів, на третій - 10 центнерів.
22. Є три ділянки землі, однакових за родючістю, але різні за розташуванням відносно до ринку збуту. На всіх ділянках отриманий однаковий врожай по 2000 центнерів. Витрати на виробництво на всіх ділянках дорівнюють 19 600 грошових одиниць, але витрати на реалізацію рівного врожаю будуть різні, тому що в них різні транспортні витрати: на 1-й - 4400, на 2-й - 2400, на 3-й - 400 грошових одиниць. Середня норма прибутку для всіх ділянок складає 20%. Визначте диференціальну земельну ренту I на 2-й і 3-й ділянках.
23. Припустимо, що існують три ділянки однакові за родючістю і розміром, але різні за розташуванням відносно до ринку збуту. На всіх ділянках отриманий однаковий врожай по 1000 центнерів. Витрати на виробництво на всіх ділянках рівні по 9800 грошових одиниць. Транспортні витрати на 1-й ділянці (40 км від міста) складають 2200, на 2-й (20 км від міста) - 1200, на 3-й (2 км від міста) - 200. Середня норма прибутку для всіх ділянок - 10%. Визначте диференціальну земельну ренту I по місцю розташування на 2-й і 3-й ділянках.
24. Земельний власник одержує щорічно 20 000 дол. ренти. Банк сплачує вкладникам 4% річних. Як зміниться ціна землі, якщо рента зросте в півтора рази, а банківський відсоток складе 2%, 7% річних?
25. Земельний власник одержує щорічно 3000 тис. дол. ренти. Банк оплачує вкладникам 3% річних. Як зміниться ціна землі, якщо рента збільшиться на 1000 дол., а банківський відсоток зменшиться до 2%?

26. Власник землі у Великобританії одержує щорічно земельну ренту в 7000 фунтів стерлінгів, а банк виплачує вкладникам 3,5% річних. Як зміниться ціна землі, якщо рента зросте в 2 рази, а банківський відсоток зменшиться на 20%?
27. Підприємець узяв в оренду ділянку землі. Згідно з договором він щорічно повинен сплачувати землевласнику орендну плату в сумі 1000 грн. Річні його затрати на виробництво продукції склали 8000 грн., а виручка за її реалізацію – 10000 грн. Середній прибуток на вкладений капітал в інших галузях був на рівні 20%. Необхідно вирахувати норму прибутку, отриманого підприємцем, і відповісти на запитання: чи вигідно йому вкладати свій капітал в оренду землі?
28. Земельний власник одержує щорічно 4000 дол. ренти. Банк оплачує вкладникам 5% річних. Як зміниться ціна землі, якщо рента зросте в 1,2 рази, а банківський відсоток складе 2,4% річних?
29. Ціна земельної ділянки зросла з 1000 до 1500 грошових одиниць, за той же час норма банківського відсотка знизилася з 5% річних до 3% річних. Як змінилася рента з цієї ділянки землі?
30. Ціна земельної ділянки зросла з 500 до 800 тис. фунтів стерлінгів. За той же період норма банківського відсотка зменшилася з 5% до 4% річних. Як змінилася рента з цієї ділянки землі?

4.5 Перелік запитань до іспиту

До семестрового контролю-іспиту винесені питання I і II модульно-рейтингового контролю знань.

4.6. Перелік запитань та задач до контролю знань з вивченої дисципліни

1. Визначте предмет дисципліни «Основи економічної теорії», її мету й функції.
2. Розкрийте поняття матеріального й нематеріального виробництва. Надайте структуру суспільного виробництва та охарактеризуйте його складові частини.
3. Розкажіть, які фактори виробництва Ви знаєте? Охарактеризуйте виробничі відносини.
4. Розкрийте зміст економічної категорії «власність», її основні риси, типи види та форми.
5. Розкрийте зміст понять «роздержавлення» та «приватизація», які наслідки вони мали для українського суспільства?
6. Розкрийте зміст натурального й товарного виробництва. Охарактеризуйте просте й капіталістичне товарні виробництва, назвіть їх спільні риси та відмінності.
7. Розкрийте зміст товару охарактеризуйте його властивості.
8. Розкрийте двоїстий характер праці, втіленої в товарі. Охарактеризуйте конкретну та абстрактну працю.
9. Опишіть еволюція товару в сучасних умовах. Як вона впливає на суспільно політичне життя людей та їх добробут?
10. Опишіть еволюцію форм вартості, наведіть схеми та приклади.
11. Розкрийте сутність грошей та опишіть їх основні функції. Розкрийте зміст закону обігу грошей, наведіть формулу та приклади.
12. Розкрийте причини виникнення і сутність інфляції. Які особливості інфляції в Україні?
13. Розкрийте зміст закону вартості та його функції. Розкрийте механізм дії закону та наведіть приклади.
14. Розкрийте сутність, структуру та функції господарського механізму.
15. Розкрийте сутність, структуру та функції ринку.
16. Розкрийте поняття інфраструктури ринку, її значення для функціонування суспільного господарства.
17. Назвіть та охарактеризуйте причини виникнення монополістичних об'єднань. Опишіть види монополій.

18. Які основні форми монополій і наслідки монополізації економіки? Які тенденції сучасної монополізації економіки?
19. Розкрийте зміст понять «конкуренція» і «монополія». Розкрийте механізм монополістичного ціноутворення.
20. Розкрийте зміст та мету антимонопольної діяльності держави.
21. Розкрийте сутність підприємств і охарактеризуйте їх види.
22. Розкрийте зміст підприємницької діяльності та опишіть принципи діяльності підприємства.
23. Розкрийте соціально-економічний зміст капіталу. Що означає поділ капіталу на постійний та змінний?
24. Розкрийте сутність і структуру виробничих фондів. опишіть кругообіг виробничих фондів.
25. опишіть складові частини витрат виробництва, які існують шляхи їх зниження?
26. опишіть механізм утворення прибутку на підприємстві, як визначається прибутковість підприємств.
27. Розкрийте зміст економічної категорії «робоча сила», розкрийте поняття її вартості та ціни. Що являє собою вартість робочого місця?
28. Розкрийте сутність заробітної плати, опишіть її форми і системи.
29. Розкрийте поняття номінальної та реальної заробітної плати. Які фактори впливають на розмір реальної заробітної плати?
30. Розкрийте сутність і мету управління підприємствами. Охарактеризуйте основні форми і методи управління підприємств.
31. Розкрийте сутність і функції менеджменту.
32. Розкрийте сутність, функції і основні види маркетингу.
33. Розкрийте особливості розвитку сільського господарства.
34. висвітліть еволюцію власності на землю в Україні.
35. опишіть особливості обороту капіталу в сільському господарстві.
36. Розкрийте сутність понять „оренда землі” та „земельна рента”. Розкрийте сутність понять „диференціальна земельна рента I” „диференціальна земельна рента II”.
37. Розкрийте сутність понять „монопольна земельна рента”, „абсолютна земельна рента”. Розкрийте сутність поняття „ціна землі”. Наведіть і охарактеризуйте формулу визначення ціни землі.
38. Розкрийте сутність і структуру агропромислового комплексу (АПК). Що таке агропромислова інтеграція.
39. Розкрийте зміст агропромислової політики та аграрних реформи в Україні.
40. Розкрийте сутність і цілі національної економіки. Охарактеризуйте види структур національної економіки.
41. Охарактеризуйте макроекономічні пропорції, їх сутність і види.
42. Доведіть необхідність державного регулювання економіки. Які функції повинна виконувати держава? Які методи регулювання національної економіки використовує держава?
43. Розкрийте зміст понять: „сукупний суспільний продукт”, „національний доход”, „національне багатство”.
44. виявіть джерела національного доходу. Розкрийте механізм розподілу та перерозподілу національного доходу.
45. Розкажіть про механізм створення фонду споживання та нагромадження та на які цілі їх витрачають?
46. Які існують шляхи оптимізації фондів споживання і нагромадження?
47. Розкрийте сутність фінансів та опишіть їх структуру. Які функції виконують фінанси в економічній системі?
48. Розкрийте зміст понять «бюджет», «бюджетна система» та опишіть структуру бюджетної системи країни. опишіть структуру бюджету країни та вкажіть джерела формування його доходної частини.
49. Розкрийте сутність податків у країні, назвіть і опишіть їх види та функції.
50. опишіть структуру видатків державного бюджету.
51. визначте сутність, структуру та функції банків. Розкрийте сутність та мету діяльності Національного банку, опишіть його функції.

52. Розкрийте значення небанківських фінансових установ.
53. Доведіть об'єктивність формування світового господарства та опишіть його основні етапи розвитку.
54. Розкрийте структуру сучасного світового господарства.
55. Розкрийте закономірності функціонування світового господарства.
56. Опишіть види і форми інтеграційних об'єднань.
57. Визначте місце України в світовому господарстві. Охарактеризуйте експортний потенціал України на сучасному етапі.
58. Визначте основні напрями інтеграційних зв'язків України. Розкрийте механізм міжнародного співробітництва світових країн.
59. Розкрийте зміст глобальних проблем, назвіть та охарактеризуйте причини їх виникнення.
60. Назвіть основні причини загострення глобальних проблем. Які існують шляхи розв'язання глобальних проблем?

Перелік задач до контролю знань з вивченої дисципліни

1. На фабриці, що шиє спортивні товари, є 320 метрів спеціальної тканини, яка може використовуватися для виробництва парашутів й палаток.
Визначте альтернативну вартість виробництва парашутів з 4 до 5 штук, якщо відомо, що на 1 парашут необхідно 40 метрів тканини, а для виробництва палатки – 8 метрів.
2. Уявіть, що Ви експерт з економічних питань. Правління ВАТ „Паляниця” надало Вам наступну інформацію про свою діяльність.
ВАТ „Паляниця” нараховує 4 цехи, кожний з яких може випікати 600 буханок хлібу або 1400 булочок. В цьому місяці пекарня виготовляє 1200 буханок хлібу та 1500 булочок.
Попит споживачів на цю продукцію зростає, тому правління планує в наступному місяці випікати 1200 буханок хлібу та 2800 булочок, а ще через місяць – 1400 буханок хлібу та 3000 булочок.
Чи можливо здійснити плани ВАТ „Паляниця”? Обґрунтуйте висновок розрахунками та графіками.
3. Мінова вартість одного кілограма сала складає 5 пляшок мінеральної води. Як зміниться пропорція обміну, якщо:
 - а) вартість сала підвищиться на 20%;
 - б) продуктивність праці у виробництві мінеральної води збільшиться на 40%;
 - в) у липні місяці попит на мінеральну воду зросте в 1,5 рази?
4. Мінова вартість одного кілограма картоплі складає 2 кілограма яблук. Як зміниться пропорція обміну, якщо:
 - а) у неврожайний рік картоплі зберуть у два рази менше, ніж звичайно;
 - б) у врожайний рік яблук зберуть у три рази більше, ніж збирають звичайно;
 - в) пропозиція картоплі на місцевому ринку збільшиться в 1,5 рази, а пропозиція яблук скоротиться в 2 рази?
5. Ціна товару - 100 грамів золота. Якою буде ціна, якщо:
 - а) золото подешевшає в 3 рази;
 - б) вартість товару підвищиться в 1,5 рази;
 - в) попит на товар виросте в півтора рази, а його пропозиція скоротиться в два рази?
Якою буде ціна товару в кожному випадку?
6. Сума цін проданих товарів - 1000 од.; сума цін товарів, проданих у кредит - 200 од.; сума платежів, за якими наступив термін сплати - 300 "од.; сума платежів, що взаємно погашаються, - 140 од.; середнє число оборотів грошової одиниці. - 3. Визначте кількість грошей, необхідних для обігу.
7. Протягом року сума продажів склала 100 млрд. гривень, з них угоди в кредит - 20 млрд. гривень, сума платежів, за якими наступив термін сплати, - 15 млрд. гривень, сума платежів, що взаємно погашаються, - 35 млрд. гривень. Визначте кількість грошей, необ-

хідних для обігу, якщо кожна гривня обслуговує протягом року 10 товарних угод. Як зміниться кількість грошей, необхідних для обігу, якщо число оборотів грошей збільшиться в два рази?

8. Допустимо, що сума цін реалізованих товарів дорівнює 200 грошовим одиницям; сума цін товарів, проданих у кредит, - 120 грошовим одиницям; сума платежів готівкою - 80 грошовим одиницям; сума платежів за безготівковими розрахунками складає приблизно 50% від усієї суми готівково-грошових платежів, швидкість обороту грошей - 10. Визначте кількість грошей, необхідних для обігу. Як зміниться кількість грошей, необхідних для обігу, якщо товари не будуть продаватися в кредит?

9. Покупна ціна устаткування - 1,5 млн. грн.; термін його служби - 10 років. Підрахуйте величину зносу устаткування за рік, норму амортизації і розміри амортизаційного фонду на початок сьомого року експлуатації устаткування.

10. Покупна ціна устаткування - 800 тис. грн.; термін його служби - 10 років. Визначте величину зносу устаткування за рік, норму амортизації і величину амортизаційного фонду через 5 років.

11. Авансований капітал складає 800 грош. од., оборотний капітал - 200 грош. од., час його обороту - 4 місяці, основний капітал служить 5 років. Визначте загальний оборот капіталу за рік.

12. Капітал підприємства складає 170 млн. дол., у тому числі вартість: засобів виробництва - 100 млн. дол.; вартість сировини, матеріалів, палива, енергії - 20 млн. дол. Норма амортизації основного капіталу - 20%, оборотний капітал обертається 5 разів у рік. Підрахуйте загальний оборот капіталу за рік.

13. Авансований капітал підприємства - 400 тис. грн., витрати на предмети праці - 80 тис. грн., фонд заробітної плати 80 тис. грн. Оборотний капітал обертається протягом року 5 разів. Норма амортизації - 10%. Визначте загальний оборот капіталу за рік.

14. Авансований капітал підприємства складає 500 тис. дол., у тому числі вартість засобів праці - 400 тис. дол., предметів праці - 20 тис. дол., ціна продукції 600 тис. дол. Визначте норму додаткової вартості та норму прибутку.

15. Авансований капітал підприємства складає 80 млн. дол., вартість сировини, палива, допоміжних матеріалів - 10 млн. дол., фонд заробітної плати складає 20 млн. дол., норма додаткової вартості - 150%. Визначте вартість всієї продукції та норму прибутку.

16. Авансований капітал складає 480 млн. дол., фонд заробітної плати - 80 млн. дол., вартість сировини, палива, допоміжних матеріалів - 100 млн. дол. Машини мають середній термін служби 10 років. Визначте розмір амортизаційних відрахувань та вартість готової продукції, якщо норма додаткової вартості становить 200%. Розрахуйте постійний та змінний капітал.

17. У промисловості Японії в 1960 році норма додаткової вартості складала 300%, робочий тиждень - 50,2 години, у 1996 році ці показники склали відповідно 600% і 40 годин. Який час протягом тижня робітник працював на капіталіста? На скільки відсотків скоротився необхідний робочий час?

18. Авансований капітал дорівнює 750 млн. дол. На придбання засобів виробництва витрачено 350 млн. дол.; наймані 8 робітників. Норма додаткової вартості складає 300%. Скільки нової вартості створює один робітник?

19. Найманий робітник створив своєю працею нову вартість - 900 гривень. Норма додаткової вартості складає 200%. Якою є величина заробітної плати робітника?

20. Авансований капітал дорівнює 150 млн. гривень. На придбання засобів виробництва витрачено 70 млн. гривень. Наймані 4 робітники; норма додаткової вартості складає 200%. Скільки нової вартості створює один робітник?

21. Спочатку робочий день складав 8 годин, причому додатковий час на 1 годину більший від необхідного. Одна година праці створює вартість у 4 євро. Капіталістові удалося за рахунок подовження робочого дня одержати додатково 8 євро. На скільки відсотків зросла норма додаткової вартості?

22. Нехай постійний капітал складає 200 одиниць, знов створена вартість - 150 одиниць, перемінний капітал - 50 одиниць. Підрахуйте:

- вартість товару;

- додаткову вартість;

-норму додаткової вартості.

23. Авансований капітал складає 200 грошових одиниць, його органічна будова - 4/1, норма додаткової вартості - 200%. Визначте норму прибутку і додаткову вартість.

24. Є три ділянки землі, однакові за площею, але різні за родючістю. При однакових витратах капіталу в 100 грошових одиниць ці ділянки дають зерна в центнерах: 1-а - 5ц, 2-а - 7 ц, 3-я - 10 ц. Середній прибуток на капітал дорівнює 20 одиниць. Визначте диференціальну земельну ренту I по родючості.

25. У дві рівновеликих ділянки вкладений капітал по 6000 дол., отримано 600 і 400 центнерів продукції. Середня норма прибутку - 15%. Як зміниться диференціальна рента, якщо в обробку буде втягнута третя ділянка, що приносить за інших рівних умов 300 центнерів продукції?

26. Припустимо, що існують три ділянки однакові за родючістю і розміром, але різні за розташуванням відносно до ринку збуту. На всіх ділянках отриманий однаковий врожай по 1000 центнерів. Витрати на виробництво на всіх ділянках рівні по 9800 грошових одиниць. Транспортні витрати на 1-й ділянці (40 км від міста) складають 2200, на 2-й (20 км від міста) - 1200, на 3-й (2 км від міста) - 200. Середня норма прибутку для всіх ділянок - 10%. Визначте диференціальну земельну ренту I по місцю розташування на 2-й і 3-й ділянках.

27. На капітал в 1,2млн. дол. фермер – орендар отримав 15% прибутку. Визначте розмір ренти власника землі, якщо додаткова вартість, що створена найманими працівниками складає 300 тис. дол.

28. Земельний власник одержує щорічно 20 000 дол. ренти. Банк сплачує вкладникам 4% річних. Як зміниться ціна землі, якщо рента зросте в півтора рази, а банківський відсоток складе 2%, 7% річних?

29. Власник землі у Великобританії одержує щорічно земельну ренту в 7000 фунтів стерлінгів, а банк виплачує вкладникам 3,5% річних. Як зміниться ціна землі, якщо рента зросте в 2 рази, а банківський відсоток зменшиться на 20%?

30. Ціна земельної ділянки зросла з 500 до 800 тис. фунтів стерлінгів. За той же період норма банківського відсотка зменшилася з 5% до 4% річних. Як змінилася рента з цієї ділянки землі?

5. ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ І НАВЧАЛЬНИХ ЗАСОБІВ

5.1 Основна та додаткова література

Основна:

1. Основи економічної теорії/ За ред. С.В. Мочерного.- К.: Видавничий центр “Академія”, 2006.- 464 с.
2. Основи економічної теорії: Підручник / За ред. Ніколенка Ю.В. в 2 кн. – К.: Вища шк.-1998, 475 с.
3. Базылев Н.И. Экономическая теория: Учебник для вузов. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 672с.
4. Башнянин Г.І., Шевчук Е.С. Політична економія: Навч.посіб. – 4-те вид., переробл. і виправлене – Львів: «Магнолія плюс», 2006. – 308с.
5. Білецька Л.В. Економічна теорія: навч. посіб. 2-ге вид., переробл. та допов. – К.: ЦУЛ, 2009. – 688с.
6. Уразов А.У. Основи економічної теорії : Навч. посіб. – ун-т МАУП. 2-ге вид., спир. – К., 2007. – 328с.
7. Економічна теорія : Підручник. / М.Х. Корецький. – К.: Центр учб. л-ри, 2007. – 256с.
8. Економічна теорія : Навч. посіб. / В.А. Предборський. – К.: Кондор, 2007. – 492с.
9. Економічна теорія : Підручник / За ред. В.М. Тарасевича – Київ, Центр навчальної літератури, 2006. – 784с.
10. Климко Г.Н., Нестеренко В.Н. Основи економічної теорії. – К., 1994.
11. Прусова Л.Г. Основы рыночной экономики. – К., 1993.
12. Економіка України та шляхи її подальшого реформування/ Матеріали Всеукраїнської наради економістів 14-15 вересня 1995р. – К., 1996.
13. Задоя А.А., Петруня Ю.Е. Основы экономической теории: Учеб. пособие. – М., 2000.
14. Основы экономической теории / Под ред. Камаева В.Д. – М., 1998.
15. Політекономія та економічна теорія / Башнянин Г.І. – К., 2000.

Додаткова:

1. Борисов Е.С. Основы экономической теории : Учебник. – 2-е изд. – М.: Высш. шк. – 2002. – 240с.
2. Бутук О.І. Економічна теорія : тренінг-курс. – К.: Знання, 2007. – 291с.
3. Вступ до економічної теорії : Підручник / З.А. Ватаманюк. – 3-е вид., допов. – Л.: «Новий Світ-2000», 2006. – 504с.
4. Добрынин А.И. Общая экономическая теория : Учебное пособие: С.Пб.;М.; 2002. – 288с.
5. Задоя А.А., Петруня Ю.Е. Основы экономической теории : Учеб.пособие. – М.: Рыбари, 2000. – 479с.
6. Зазимко А.З. Політична економія : Структурно-логічний навч. посіб. – Вид. 2-ге. – К.: КНЕУ, 2006. – 358с.
7. Иохин В.Я. Экономическая теория : Учеб. для вузов. – Моск. гос. ун-т коммерции. – М.: Экономист, 2004. – 261с.
8. Колесов Н.Д. Экономическая теория : Учебник. – С.Пб.: Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2002. – 580с.
9. Крупка М.І. Основи економічної теорії : Підручник. – К.: Атіка, 2001. – 344с.
10. Кураков Л.П. Курс экономической теории : Учеб. пособие. – 4-е изд., доп. и перераб. – М.: Гелиос. АРВ, 2005. – 516с.
11. Мочерний С.В. Основи економічної теорії : Підручник. – Львів «Новий Світ-2000», 2006. – 600с.
12. Муталимов М.Г. Основы экономической теории : Учеб. метод. пособие. – Минск: Интерпрессер. – 2002. – 464с.
13. Ніколенко Ю.В. Політекономія : Підручник. – К.: ЦУЛ, 2003. – 410с

14. Океанова З.К. Экономическая теория : Учебник. Изд-торг. корпорация «Дашков и К», 2003. – 596с.
15. Основи економічної теорії : Підруч. / О.О. Мамалуй; Мн-во освіти і науки України. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 480с.
16. Політична економія : Навч. посіб. / За ред. д-ра екон. наук, проф.. К.Т. Кривенка. – Вид. 2-ге – К.: КНЕУ, 2006. – 508с.
17. Харвей Д. Современная экономическая теория : Вводный курс : Учебное пособие. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 703с.
18. Економічна теорія. Політекономія : Підручник / За ред.. В.Р. Базилевича. – К.: Знання, 2006. – 631с.
19. Политэкономия (История экон. уч-й, экон. теория, мировая экон-ка): Учеб-к для вузов / Под ред. Д.В. Валового. – М., 2000. – 408 с.
20. Кредисов А.И. Маркетинг. – К., 1994.
21. Котлер Ф. Основы маркетинга. – М., 1992.
22. Ширеев Е.Ф. Общая теория денег и кредита. – М., 1995.
23. Роузфилд С. Сравнительная экономика стран мира: Культура, богатство и власть в XXI веке / Пер. с англ. – М.: РОССПЭН, 2004.- 432 с.

5.2 Методичні посібники і вказівки

1. Методичні рекомендації до організації самостійної роботи з дисципліни "Основи економічної теорії" для студентів спеціальностей АТР, АД, ЕНС, МО [Електронний ресурс] / укладачі: О.В. Чубучна, Л. О. Мазуркевич, К.С. Глушкою. – Електрон. Дані. - Горлівка: ДВНЗ «Дон НТУ» АДІ, 2012.